

การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน A Synthesis of The Internal Educational Quality Assurance

เยาวทิวา นามคุณ^{1*}, ฤตินันท์ สมุทรทัย^{2**}

¹หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนากการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เลขที่ 239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เลขที่ 239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

บทคัดย่อ

การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในมีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์ 1) ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัย 2) สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน 3) องค์ประกอบของรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และ 4) แนวทางในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ วิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา การค้นคว้าอิสระ และงานวิจัยของอาจารย์และนักวิชาการที่เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในซึ่งเป็นงานวิจัยที่แล้วเสร็จและตีพิมพ์ในระหว่างปี พ.ศ. 2542 – พ.ศ. 2555 มีจำนวนทั้งสิ้น 153 เรื่อง โดยงานดังกล่าวได้มาจากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ ThaiLIS (Thai Digital Collection) ซึ่งเป็นฐานข้อมูลงานวิจัยฉบับเต็ม ที่ได้รวบรวมจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกผลการวิเคราะห์รายละเอียดของงานวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการสังเคราะห์พบว่า ผลงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ทั้งหมดประกอบด้วยผลงานวิจัยระดับปริญญาเอก 7 เรื่อง ระดับปริญญาโท 145 เรื่อง และงานวิจัยทุนของอาจารย์ 1 เรื่อง โดยส่วนใหญ่เป็นผลงานวิจัยของสาขาบริหารการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ผลการดำเนินการและแนวทางการพัฒนาประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงบรรยาย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารและครูเป็นหลักโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นอกจากนี้ยังพบว่าสภาพผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในประกอบด้วยกระบวนการควบคุมคุณภาพ กระบวนการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพ

* ผู้เขียนหลัก

อีเมลล์: yaowatiwa1111@gmail.com

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, อาจารย์ที่ปรึกษา

และกระบวนการประเมินคุณภาพ โดยภาพรวมผู้บริหารและครู มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ถึงระดับมากโดยมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหาร ด้านบุคลากร และด้านปัจจัยสนับสนุน ปัญหาที่สำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสรุปได้ทั้งหมด 6 ประเด็น คือ 1) บุคลากรขาดความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพ การศึกษา 2) ขาดการทำงานอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและมีการนำข้อมูลย้อนกลับมาใช้ในการพัฒนาน้อย 3) ขาดแคลนงบประมาณ 4) ขาดความร่วมมือและให้ความสำคัญกับชุมชนน้อย 5) การบริหารระบบ สารสนเทศขาดประสิทธิภาพ และ 6) ขาดเครื่องมือประเมินที่หลากหลาย การใช้รูปแบบในการประเมิน ไม่เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา องค์ประกอบของรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน พบว่า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบดังนี้ 1) เป้าหมายของรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในฯ 2) มาตรฐานและตัวบ่งชี้ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในฯ 3) การดำเนินการประกันคุณภาพการ ศึกษาภายในตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบ วิธีควบคุมคุณภาพ วิธีตรวจสอบคุณภาพ วิธีประเมินคุณภาพและเกณฑ์การประเมิน และ 4) รายงานผลและการกำหนดแนวทางในการพัฒนา ผลการสังเคราะห์แนวทางในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน พบว่าประกอบด้วย 12 แนวทาง จำแนกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลากร มี 2 แนวทาง ประกอบด้วย 1.1) อบรมให้ความรู้และ สร้างความตระหนักในคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน 1.2) พัฒนาด้านเทคนิควิธีการสอน การวัดประเมินผลและการวิจัยชั้นเรียน 2) ด้านการบริหารจัดการ มี 7 แนวทาง ประกอบด้วย 2.1) บริหาร จัดการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร 2.2) บริหารจัดการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ ชุมชน 2.3) วางแผนงานโดยจัดทำโครงการให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา 2.4) จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับโครงการอย่างเหมาะสม 2.5) ดำเนินการและติดตามผลตามวงจร PDCA 2.6) จัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอเหมาะสม และ 2.7) ประเมินติดตามผลแล้วดำเนินการปรับปรุง อย่างต่อเนื่อง 3) ด้านสนับสนุนอื่น ๆ มี 3 แนวทาง ประกอบด้วย 3.1) พัฒนาฐานข้อมูลของโรงเรียนอย่างเป็น ระบบ 3.2) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา และ 3.3) พัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายใน คู่มือการใช้งานรูปแบบฯ ให้เหมาะสมกับองค์กรและบุคลากรให้มากขึ้น

คำสำคัญ

การสังเคราะห์งานวิจัย การประกันคุณภาพการศึกษา

Abstract

The purposes of synthesis of this research were 1) to synthesize the general data researches 2) to synthesis status and problems of internal educational quality assurance model 3) to synthesis factors of internal educational quality assurance model 4) to synthesis the guidelines to develop internal educational quality assurance. The data resource of this study were 153 thesis

of graduate, Independents study and lecturer's research and educators that studied about internal educational quality assurance during 1999-2012 all . All 153 researches were full text downloaded from ThaiLIS (Thai Digital Collection) in all around Thailand's university. The research instrument was research analysis record. The data was analyzed by using frequency, percentage and content analysis. The synthesis of 7 doctorate degree researches, 145 master degree researches, and 1 university's lecturer. The result of synthesize the general data researches were: 1) most of the researches were in educational administration area 2) the purposes of the researches were to find out present situation, result of complementation, and guidelines to develop internal educational quality assurance 3) most of the researches were in descriptive research from 4) collected data from administrators, and teachers who responded for internal educational quality assurance system 5) the research instruments were questionnaires and 6) the data was analyzed by using frequency, percentage, mean and standard deviations. The result of synthesis present situation and problems of internal educational quality assurance found that: the totally complementation of internal educational quality assurance was in middle to high level. The factors that support to quality of internal educational quality assurance system were administration factor, staff factor, and supporting factor. There were 6 important problems in complementation of internal educational quality assurance that were: 1) the staffs did not have knowledge and internal educational quality assurance 2) there was not system in working and did not use feedback data to improve the system 3) there was lack of budget to improve internal quality assurance 4) there was lack of participation from community and others 5) the school did not have effective in information technology and 6) the school did not have variety tools to evaluated and models to evaluate did not fit the school context. The result of synthesis factors of internal educational quality assurance found that: 1) model's purposes of internal educational quality assurance 2) standards and indicators of internal educational quality assurance 3) the complementation of internal educational quality assurance according to standards and indicators consist of persons who responded for the controlling system, the methods of controlling for qualities, the methods of checking for qualities, the methods of evaluating for qualities, and the criterion of evaluating.

The result of synthesis the guidelines to develop internal educational quality assurance found that there were 12 guidelines form into 3 part included 1) personal which have 2 guidelines include 1.1) train and raising awareness about the value of internal assurance and 1.2) develop technical of teaching, assessment and classroom research. 2) Management which have 7 guidelines include 2.1) manage by participation of staff 2.2) manage by participation of parents and

community 2.3) plan the project according to standards and indicators of education quality 2.4) set activity according to project 2.5) implement and audit by PDCA cycle 2.6) set sufficient budget and 2.7) assessment and revising continuous. 3) Other support which have 3 guidelines include 3.1) develop school information system 3.2) promoting cooperation between schools and 3.3) construct internal quality assurance model , and handbook of model that suitable with school and staff.

Keywords

Synthesis Research, Educational Quality Assurance

บทนำ

การประกันคุณภาพทางการศึกษาของไทยเกิดขึ้นเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการได้แก่ 1) วิกฤตทางการศึกษาของไทย 2) การแข่งขันทางธุรกิจการศึกษา 3) พระราชบัญญัติ ข้อมูล ข่าวสาร 4) หลักบริหารจัดการที่ดี และ 5) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 สาเหตุเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและมีส่วนให้บุคคลในสังคมไทยเรียกร้องถึงคุณภาพของการศึกษามากยิ่งขึ้น (รัตนะ บัวสนธ์, 2555, 44) พระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 หมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มีสาระที่สรุปได้ว่า สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการประเมินตนเองทุกปี และต้องเปิดเผยผลการดำเนินงานของตนเองต่อสาธารณชนและพร้อมจะถูกตรวจสอบจากคณะกรรมการประเมินผลภายนอกในทุก 5 ปี ทั้งนี้บุคคลากรภายในสถานศึกษาตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องต้องมีส่วนร่วมในการประเมินผลและทำการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด (สุวิมล ว่องวานิช, 2543, 29) การประกันคุณภาพการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ การประกันคุณภาพภายใน (Internal Quality Assurance) และการประกันคุณภาพภายนอก (External Quality Assurance) โดยการประกันคุณภาพทั้งสองส่วนมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ผลจากการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2545) ส่งผลให้วงการศึกษไทยมีการพัฒนาด้านคุณภาพการศึกษาและการบริหารจัดการที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาด้านการประกันคุณภาพทางการศึกษาและการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา ประกอบด้วย การค้นคว้าอิสระ วิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาและงานวิจัยซึ่งจัดทำแล้วเสร็จและตีพิมพ์ในระหว่างปี พ.ศ. 2542 – พ.ศ. 2555 จำนวนมากถึง 153 เรื่อง¹ จากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ ThaiLIS (Thai Digital Collection) ซึ่งเป็นฐานข้อมูลเอกสารฉบับเต็มรวบรวมจากมหาวิทยาลัยทั่วประเทศไทย โดยแต่ละเรื่องมีจุดประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าคล้ายคลึงกัน อุทุมพร จามรมาน (2531) กล่าวว่า

¹ สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 โดยระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จากคำสำคัญ “การประกันคุณภาพการศึกษา”

การสังเคราะห์งานวิจัยเป็นกิจกรรมที่นักวิจัยต้องทำก่อนการทำวิจัย เพื่อให้ได้ผลสรุปของการวิจัยนั้น ๆ อย่างมีระบบและมีการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง ดังนั้นหากมีดำเนินการสังเคราะห์ผลงานวิจัยที่ผ่านมา เพื่อสร้างข้อสรุปรวมเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ย่อมเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาศาสตร์และการดำเนินการในการประกันคุณภาพการศึกษากายในฯ ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. สังเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษากายในฯ
2. สังเคราะห์สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพการศึกษากายในฯ
3. สังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษากายในฯ
4. สังเคราะห์แนวทางในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษากายในฯ

วิธีการวิจัย

1. แหล่งข้อมูล คือ รายงานการค้นคว้าอิสระ วิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา งานวิจัยของอาจารย์ นักวิชาการที่เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษากายในฯ ซึ่งจัดทำแล้วเสร็จและตีพิมพ์ ในระหว่างปี พ.ศ. 2542 – พ.ศ. 2555 จำนวน 153 เรื่อง จากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ ThaiLIS (Thai Digital Collection) ซึ่งเป็นฐานข้อมูลเอกสารฉบับเต็ม รวบรวมจากมหาวิทยาลัยทั่วประเทศไทย

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1 สืบจรรยาชื่องานวิจัย การค้นคว้าอิสระ วิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาและงานวิจัยของ อาจารย์และนักวิชาการที่เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษากายในฯ ซึ่งจัดทำแล้วเสร็จและ ตีพิมพ์ในระหว่างปี พ.ศ. 2542 – พ.ศ. 2555 จำนวน 153 เรื่อง จากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ ThaiLIS

(Thai Digital Collection) ซึ่งเป็นฐานข้อมูลเอกสารฉบับเต็ม รวบรวมจากมหาวิทยาลัยทั่วประเทศไทย

2.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ด้วยการ Download เอกสารงานวิจัย ฉบับสมบูรณ์

2.3 ทำการตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล

2.4 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเชิงปริมาณ

2.5 ตรวจสอบผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งดำเนินการในระหว่าง เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2555 – ตุลาคม พ.ศ. 2555

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ข้อมูลทั่วไปของการวิจัยและองค์ประกอบของรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษากายในฯ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ

3.2 สภาพและปัญหาตลอดจนแนวทางในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษากายในฯ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัย พบว่า ผลงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ทั้งหมดประกอบด้วยผลงานวิจัยระดับปริญญาเอก 7 เรื่อง ระดับปริญญาโท 145 เรื่อง และงานวิจัยทุนของอาจารย์ 1 เรื่อง โดยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77.78) เป็นผลงานวิจัยของสาขาบริหารการศึกษา รองลงมาสาขาการวัดและประเมินผล (ร้อยละ 12.14) และตีพิมพ์มากที่สุดในช่วงปี พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2552 (ร้อยละ 50.33) ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 61.81) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ผลการดำเนินการและแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงบรรยายมากที่สุด (ร้อยละ 83.66) รองมาคือ รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (ร้อยละ 5.88) และมีขอบเขตของการวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ร้อยละ 83.01) รองลงมา คือ การจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา/เทคโนโลยี (ร้อยละ 11.11) และระดับปฐมวัย (ร้อยละ 2.61) ตามลำดับ และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารครูเป็นสำคัญ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71.24) ใช้แบบสอบถาม รองลงมา คือ การใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ (ร้อยละ 9.80) และใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รองลงมาคือ การทดสอบค่าเฉลี่ย (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ตามลำดับ

2. ผลการสังเคราะห์สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในฯ พบว่าสภาพการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในมีการศึกษาอยู่ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานของระบบประกันคุณภาพภายในฯ ของสถานศึกษา โดยประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 กระบวนการ 13 ขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ 1.1) กระบวนการควบคุมคุณภาพ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ การเตรียมความพร้อมบุคลากร จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพและวางแผนและจัดเก็บข้อมูล 1.2) กระบวนการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพ มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานด้วยกระบวนการ PDCA ตรวจสอบภายในโดยสถานศึกษา การนำผลมาปรับปรุงงานและจัดทำรายงานประเมินความก้าวหน้า 1.3) กระบวนการประเมินคุณภาพ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ ประเมินผลการดำเนินงาน การรายงานผลและทบทวนคุณภาพ 2) ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานตามกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในซึ่งพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในฯ อยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก 3) การศึกษาปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในฯ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหาร ด้านบุคลากรและด้านปัจจัยสนับสนุน 1) ด้านบริหารประกอบด้วย ปัจจัยย่อย 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ด้านการบริหารจัดการและปัจจัยด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม 2) ด้านบุคลากรประกอบด้วยปัจจัยย่อย 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านทัศนคติ ด้านความรู้ความเข้าใจและความตระหนัก ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านแรงจูงใจในการทำงานและปัจจัยด้านคุณภาพการสอน 3) ด้านปัจจัยสนับสนุนประกอบด้วยปัจจัยย่อย 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านคู่มือระบบคุณภาพและขอบข่ายความรับผิดชอบ ด้านการสื่อสาร ความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านความร่วมมือและการสนับสนุนจากแหล่งอื่น เช่น ชุมชน ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านลักษณะและวัฒนธรรมองค์กร

ตารางที่ 1

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (ต่อ)

องค์ประกอบ	เสารันดี ผ่านเมือง (2544)	สุจิตรา พะพงษา (2544)	พิภกรรณ เดชวัฒนะ (2551)	ไมตรี บุญเทศ (2554)	วาสนา แสงงาม (2543)	มงคล ไชยธงรัตน์ (2551)	ชนม์ภรณ์ วรอินทร์ (2549)	สุเทพ ชิตยวงษ์ (2551)
3.2 การติดตาม ตรวจสอบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.2.1 แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
3.2.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน (PDCA)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.2.3 ตรวจสอบภายในโดยสถานศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.2.4 การนำผลมาปรับปรุงงาน							✓	✓
3.2.5 จัดทำรายงานประเมินความก้าวหน้า	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.3 การประเมินคุณภาพ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.3.1 แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
3.3.2 ประเมินผลการดำเนินงาน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.3.3 รายงานผล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. การรายงานผลและกำหนดแนวทางในการพัฒนา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4.1 เผยแพร่ผลการประเมินตนเองสู่สาธารณะ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4.2 ทบทวนคุณภาพ	✓		✓	✓		✓	✓	✓

4. ผลการสังเคราะห์แนวทางในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน พบว่าประกอบด้วย 12 แนวทาง ได้แก่ 1) การอบรมหรือประชุมชี้แจง สัมมนา สร้างความตระหนักในคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในบุคลากรทั้งองค์กรและผู้เกี่ยวข้อง 2) ควบบริหารแบบมีส่วนร่วม สนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนการประกันคุณภาพ 3) ควรมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ตลอดจนประเมินผลแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติงานประจำปีอย่างต่อเนื่องด้วยวงจร PDCA

และมีเครื่องมือในการประเมินที่หลากหลาย 4) ควรมีการจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นแก่โรงเรียน ในการดำเนินประกันคุณภาพภายในอย่างเพียงพอ ทั้งโดยภายในองค์กรและประสานความร่วมมือกับ องค์กรภายนอกและชุมชน 5) ควรเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง มีบทบาทในการพัฒนาและร่วมดูแลผู้เรียน ตลอดจนพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษา 6) ครูควรได้รับการอบรมพัฒนา ด้านเทคนิควิธีการสอนแบบใหม่ ๆ ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ การวัดประเมินที่หลากหลาย และ การวิจัยในชั้นเรียน 7) ควรมีการกำหนดการปฏิบัติงานเป็นโครงการคู่กันและทำการประเมินอย่างต่อเนื่อง 8) ควรมีการสร้างระบบฐานข้อมูลของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ 9) ควรสนับสนุนให้มีการรวมตัวกันเพื่อให้เกิด การร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษาโดยสถานศึกษาที่มีความพร้อมให้ความช่วยเหลือโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีปัญหาการประกันคุณภาพภายใน 10) การจัดทำโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ต้องมีความสอดคล้องและ ครอบคลุมมาตรฐานและตัวบ่งชี้และในหนึ่งโครงการจะมีกิจกรรมหลากหลายกิจกรรมที่เป็นหมวดหมู่เดียวกัน ไม่ควรมีโครงการมากเกินไป เพื่อสะดวกต่อการกำกับติดตามและการประเมินผลโครงการ 11) ควรมีการตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพการศึกษา และนำผลการประเมินไปใช้ได้จริง 12) ควรมีการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพ ภายในฯ และคู่มือให้เหมาะสมกับองค์กรและบุคลากรให้มากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการสังเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัย พบว่า มีผลงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ทั้งหมด 153 เรื่อง และมาจากหลากหลายสาขาวิชาโดยมีวัตถุประสงค์ส่วนใหญ่เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ผลการดำเนินการ และแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพภายในฯ ของสถานศึกษาเป็นส่วนใหญ่แสดงให้เห็นระบบ ประกันคุณภาพการศึกษาเป็นระบบใหม่สำหรับการศึกษาไทยและมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ตลอดจนสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษาของไทยให้ประสบความสำเร็จ เป็นไปตามพระราชบัญญัติ การศึกษาปีพุทธศักราช 2542 หมวด 6 ที่กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรับการประเมินภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาอย่างน้อย 1 ครั้งในทุกๆ 5 ปี (สุวิมล ว่องวานิช, 2543, 1) โดยรูปแบบการวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงบรรยายมากที่สุดถึงร้อยละ 83.66 แสดงให้เห็นว่าการวิจัยและพัฒนาด้านระบบประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยยังมีการวิจัยในระดับ พื้นฐานเพื่อแก้ไขและพัฒนาเฉพาะสถานศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระบบประกันคุณภาพ การศึกษาในประเทศไทยมีเป้าประสงค์หลักเพื่อสร้างผู้สำเร็จการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถและ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดและตามความมุ่งหวังของสังคม ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่น ต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ว่าการดำเนินงานของสถานศึกษา ได้เป็นไปตามพันธกิจที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้มาก น้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของรุ่ง แก้วแดง (2545) ที่ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา คือ การสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาได้เป็นไปตามพันธกิจ ที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้เพียงใด

จากผลการสังเคราะห์สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหาร ด้านบุคลากร และ ด้านปัจจัยสนับสนุนสอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของ OFSTED (1998) ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประเมินผลภายในมีหลายประการได้แก่ 1) ความเป็นผู้นำเข้มแข็งของผู้บริหาร 2) การจัดการอย่างจริงจังของบุคลากรระดับสูง 3) ความชัดเจนของแผนปฏิบัติงาน 4) ความตั้งใจจริงของครูในการปรับปรุงข้อบกพร่อง 5) การสื่อสารที่ดีระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง 6) ความสำเร็จในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน 7) การพัฒนาแผนสำหรับหลักสูตรแห่งชาติและโครงการตามรายวิชา และ 8) การบริหารจัดการด้านการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ และ สุวิมล ว่องวานิช (2543, 97) ที่พบว่า ปัจจัยที่ควรมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการประเมินผลภายในประกอบด้วย 1) ความสามารถของผู้บริหาร 2) ความสามารถของบุคลากรภายใน 3) การร่วมกันทำงานเป็นทีม 4) ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน และ 5) เวลาที่ใช้ในการประเมิน โดยปัญหาที่สำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สรุปได้ทั้งหมด 6 ประเด็นตามลำดับ ดังนี้ 1) บุคลากรขาดความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพการศึกษา 2) ขาดการทำงานอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและมีการนำข้อมูลย้อนกลับมาใช้ในการพัฒนาน้อย 3) ขาดแคลนงบประมาณ 4) ขาดความร่วมมือและให้ความสำคัญกับชุมชนน้อย 5) การบริหารระบบสารสนเทศขาดประสิทธิภาพ และ 6) ขาดเครื่องมือประเมินที่หลากหลาย การใช้รูปแบบในการประเมินไม่เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของ Sanders (1999) อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2543, 97) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าของโรงเรียน ได้แก่ 1) ขาดการฝึกอบรมด้านการประเมินผล 2) ข้อจำกัดในเรื่องเวลาที่ใช้ในการประเมิน ที่เป็นทางการ และ 3) ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงานมีน้อยมากหรือไม่มีเลย ไม่ว่าจะ เป็นเครื่องมือที่ใช้ ในการประเมินหรืองบประมาณในการประเมิน

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน พบว่าประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การกำหนดเป้าหมายของรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน 2) การกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน 3) วิธีดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบ วิธีควบคุมคุณภาพ วิธีตรวจสอบคุณภาพ วิธีประเมินคุณภาพและเกณฑ์การประเมิน 4) การรายงานผลและการกำหนดแนวทางในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักประเมิน Nevo, 1994 ; Keefe, 1994 ; Stufflebeam, 1988 ; Airasian, 1999 (อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2543, 77) สรุปว่า หากต้องพัฒนาระบบการประเมินผลภายในสิ่งที่ต้องพิจารณาเป็นลำดับแรก คือ ใครเป็นผู้รับผิดชอบในการทำการประเมิน และจะประเมินอะไร เพื่อจุดมุ่งหมายอะไร การตอบคำถามประเมินนั้นต้องการข้อมูลอะไร ข้อมูลนั้นได้มาอย่างไร จะประมวลผลอย่างไร และจะใช้ประโยชน์จากการประเมินอย่างไร และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาสนา แสงงาม (2543) เสาร์วันดี ผ่านเมือง (2544) สุจิตรา พะหงษา (2544) มงคล ไชยธงรัตน์ (2551) ชนม์ชกรณ์ วรอินทร์ (2549) ทิภาวรรณ เลขวัฒน์ (2551) สุเทพ ชิตยวงษ์ (2551) ไมตรี บุญทศ (2554) Dale (1995) Murgatroyd &

Morgan (1994) ซึ่งได้นำเสนอแนวคิดและผลการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการประกันคุณภาพทางการศึกษา และผลการศึกษาว่าองค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษาได้แก่ 1) เป้าหมายการประกันคุณภาพ การศึกษา 2) มาตรฐานและตัวบ่งชี้ 3) วิธีดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การกำหนดผู้รับผิดชอบ การควบคุมคุณภาพ การติดตามตรวจสอบคุณภาพและการประเมินคุณภาพ 4) การรายงานผลและกำหนดแนวทางในการพัฒนา ประกอบด้วย การเผยแพร่ผลการประเมินตนเอง ผู้ส่สาธารณชนและการทบทวนคุณภาพ ผลการสังเคราะห์แนวทางในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาภายใน พบว่าประกอบด้วย 12 แนวทาง สอดคล้องกับมโนทัศน์ที่ถูกต้องของการประเมินผลภายใน ๙ 10 ประการ (สุวิมล ร่องวานิช, 2544, 12) ได้แก่ 1) การประเมินเป็นการให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการปรับปรุงตนเอง ให้ทำงานได้ดีขึ้น 2) การประเมินเป็นงานที่ต้องทำในวงจรการทำงานอยู่แล้ว ไม่ใช่การเพิ่มภาระ 3) การประเมิน เป็นงานที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง 4) การประเมินเป็นงานของทุกคนไม่ใช่การสร้างผลงานทางวิชาการของใคร 5) การประเมินเป็นงานที่ต้องทำด้วยใจเป็นกลาง สะท้อนผลตามความเป็นจริง 6) การประเมินเป็นงาน ที่ทุกคนต้องทำด้วยความเต็มใจและอยากทำ 7) การประเมินเป็นงานที่ต้องทำให้ถูกต้องตามหลักวิธีการ ผู้ทำต้องมีความรู้ในการประเมิน 8) การประเมินเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันทำให้สำเร็จ 9) การประเมินเป็นงานที่ต้องเอาผลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง และ 10) การประเมินเป็นงานที่ต้อง เผยแพร่ผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ

สรุป

จากผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน พบว่า การดำเนินการ ประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ประกอบด้วย 3 กระบวนการได้แก่ การควบคุม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผล โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาได้แก่ การบริหาร บุคลากรและปัจจัยสนับสนุน และมี 4 องค์ประกอบของรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ได้แก่ เป้าหมาย มาตรฐานและตัวบ่งชี้ การดำเนินการและการรายงานผล โดยมีปัญหาในการดำเนินการประกัน คุณภาพการศึกษาภายในทั้งหมด 6 ประการและมี 12 แนวทางในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา ภายใน ซึ่งข้อมูลทั้งหมดล้วนเป็นข้อสรุปวมเกี่ยวกับผลการวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาต่าง ๆ ที่มีการศึกษาภายในได้ประเด็นวิจัยเดียวกัน แต่อาจมีความแตกต่างในวิธีการดำเนินการ หรือแนวทางการ แก้ไขปัญหา หรือสภาพบริบทเงื่อนไขที่ต่างกัน นำมาสู่ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาด้านการประกันคุณภาพ การศึกษาตลอดจนเป็นแนวทางในการวิจัยด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างถูกต้องและชัดเจนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- OFSTED. (1988). **จากความล้มเหลวสู่ความสำเร็จ. [From Failure to Success]** (ทัศนีย์ สหวัฒน์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ ฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ไมตรี บุญทศ. (2554). **การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปรินญาดุษฎิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.**
- รัตนะ บัวสนธิ์. (2555). **เอกสารประกอบการประชุมอบรมพัฒนาผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาปฐมวัยสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ทิศทางและอาณาบริเวณการประเมิน. กรุงเทพฯ ฯ: รีมปีงการพิมพ์.**
- รุ่ง แก้วแดง. (2545). **การประกันคุณภาพการศึกษาทุกคนทำได้ไม่ยาก. กรุงเทพฯ ฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.**
- วาสนา แสงงาม. (2543). **รูปแบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.**
- เสาร์วันดี ผ่านเมือง. (2544). **การศึกษารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคนิค เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี.**
- สุจิตรา พะหงษา. (2544). **การศึกษารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาคศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.**
- สุเทพ ชิตยวงษ์. (2551). **รูปแบบการพัฒนาบุคลากรที่กำกับติดตามการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1. ปรินญาดุษฎิบัณฑิต (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.**
- สุวิมล ว่องวานิช. (2543). **การวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ: สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.**
- สุวิมล ว่องวานิช. (2544). **คู่มือการประเมินผลภายในของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา: การออกแบบระบบการประเมินผลภายใน. กรุงเทพฯ ฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).**

อุทุมพร จามรมาน. (2531). การสังเคราะห์งานวิจัย: เซึ่งปริมาณเน้นวิธีวิเคราะห์เมตต้า. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Dales, B. G. (1995). *Creating Training Miracles*. Sydney: Prentice Hall.

Murgatroyd, S. & Morgan, C. (1994). *Quality Management and The School*. Buckingham:
Open University Press.